

KINESKA FANTASTIKA

kao okovana, kad je pokušao da pokrene nogu, ta noga je bila kao ukočena. Obuzet strahom, pokuša da vikne, ali, avaj, više nije bio gospodar svog glasa. Za to vreme žena ga je njušila po licu, obrazima, obrvama, nosu, čelu. Osećao je kako mu preko čitavog lica prelazi ta njuška čiji mu je ledeni dah probijao do kostiju. U užasu on smisli jedno lukavstvo. Kad mu dođe do brade — uješće je. I zbilja, malo zatim ona se saže da onjuši starčevu bradu i on je ujede svom snagom, tako jako da su zubi probili kožu. Naterana bolom, ona pokuša da skoči s kreveta koprcajući se i jaučući, dok je on sve jače stezao vilice i dok mu je krv curila preko brade i natapala jastuk. Usred ove ogorčene bitke, on ču u dvorištu glas svoje žene.

— Avet!, povika odmah.

Ali čim je stisak zuba popustio, čudovište se ote, poput uzdaha.

Starčeva žena pritrča muževljevoj postelji, ali ne vide ništa i podsmehnu se njegovom prividenju koje je, kako je tvrdila, bilo plod običnog košmara. No on joj prepriča čudnu scenu koja se maločas odvijala i pokazala joj, kao dokaz, krvavu mrlju: izgledalo je kao da je na jastuk i čaršav kapala voda iz pukotine na tavanici. Starac se naže nad nju i oseti isparenje truleži; ispo vraća se i danima posle toga usta mu behu kao zaražena gnusnim plesnivim zadahom.

kan pao (265—316)

PRIČA O TSIN KIU-PO

Tsin Kiu-pou, poreklom iz Lang-jua, beše šezdeset godina. Jedne noći dok je, vraćajući se sa jedne pijanke, prolazio pored hrama Pong-šan, vide svoja dva unuka kako mu dolaze u susret. Oni mu pomogše pri hodu stotinak metara, a potom ga zgrabīše za vrat i oboriše.

— Stari robe!, vikali su u jedan glas, danas si nas izlemao, sada ćemo mi tebe ubiti!

Starac se priseti da je, zaista, tog dana tukao unuke. Napravi se mrtav i njegovi napadači ga ostaviše na poprištu. Kad stiže kući odluči da kazni unuke, ali ga oni preklinjahu udarajući čelom o tlo:

— Mi smo vaši unuci, zar bismo se usudili da učinimo takav prestup! To mora da su bili neki demoni. Preklinjemo vas, proverite.

On popusti pred njihovim molbama.

Nekoliko dana kasnije, pretvarajući se da je pijan, on se vrati pred hram. Ponovo vide kako mu prilaze unuci i pridržavaju ga. Odmah ih zgrabi i odvede kući ove demone u ljudskom obličju; isprži ih po leđima i prsima, zatim ih odvuče u dvorište i tamo ostavi. Ali u toku noći oni iščezoše i on zažali što ih nije ubio.

Prođe više od mesec dana. Jedne večeri, starac, ne javivši se ukućanima, pođe u avanturu. U nedrima beše sakrio nož. Noć je bila prilično odmakla, a on se još nije vraćao. Njegovi unuci, plašeći se da ga opet ne napadnu demoni, pođoše da ga traže. On ih vide i probode i jednog i drugog.

pu song — ling (1640—1715)

UJEDENA AVET (iz Liao čai čih i)

Evo priče koju mi je ispričao Šen Ling-Šeng: jednog letnjeg dana neki starac je baš bio u toku svog popodnevnog odmora kada u izmaglici polusna spazi jednu ženu koja razmaknu zavesu i šmugnu u kuću. Nosila je korotu: belu kapu, tuniku sa plastronom od konoplje i suknu od konoplje. Uputi se u unutrašnju prostoriju i starac prvo poverova da je to neka susedka koja je došla u posetu; zatim razmisli: »Kako se usudila da uđe u tuđu kuću tako odevena?«

Dok je ležao tako pometen, žena se vrati i uđe u njegovu sobu. On je pažljivo osmotri: imala je tridesetak godina; žuti ten, naduveno lice i sumorni pogled davali su joj zastrašujući izgled. Hodala je tamo-amo po sobi ne pokazujući nikakvu nameru da ode i čak je prilazila njegovoj postelji. On se pretvarao da spava kako bi nesmetano posmatrao njene pokrete i postupke. Uskoro, podigavši suknu ona skoči na postelju i sede starcu na stomak; izgledalo mu je da teži tri hiljade funti. Sačuvao je punu prisebnost, ali kada je hteo da podigne ruku, ta ruka je bila

pu song — ling

TREĆI LOTOS (iz Liao čai čih i)

Tsong-Siang-jo, iz Hu-čoa, beše pisac. Jednog jesenjeg dana dok mu je pogled lutao preko žitnog polja, opazi talasanje na mestu gde su stabljike bile najgušće. Znatiželjan, zađe u polje i iznenadi jedan ljubavni par koji se upravo predavao ljubavnom uživanju. Nije mogao da zadrži smeh i okrete se natrag kad čovek, smeten, ustade, veza pojas i brzo se udalji. Ustade i žena. Pisac je pogleda zainteresovano: beše lepa i dopade mu se. Požele je, ali ne usuđujući se da nasilno zadovolji svoju strast, ograniči se na to da joj priđe i pomiluje je.

— Mora da je prijatna ljubav u polju?, upita.

Ona se umesto odgovora samo osmehnu.

On joj skide haljinu; njena koža beše nežna i on je pomilova po celom telu.

— Kako si glup!, reče ona smejući se. Ako nešto želiš, slobodno uzmi. Čemu ta uzaludna milovanja?

On je upita kako se zove.

— Posle ljubavi na prijatnom vetru, odgovori ona, otićemo: ti na istok, ja na zapad. Ne muči se da mi postavljaš sva ta pitanja! Ne želiš, valjda, da sačuvaš uspomenu na mene ili da podigneš portal u slavu moje vrline?

— Ljubavna postelja u travi vlažnoj od rose priliči pastirima i svinjarima, ali ne i meni, reče on. Ti, tako lepa, treba da imaš više poštovanja prema samoj sebi čak i u ljubavnim susretima. Kako možeš sebi da dopustiš ovakvo poniženje?

Pošto se ona u potpunosti prikloni njegovom mišljenju, on predloži da, pošto stanuje blizu, pođu tamo.

— Odavno sam izašla iz kuće, reče ona, i bojim se bi to mojima moglo biti sumnjivo, ali doći ću kod tebe čim padne noć. Pisac joj objasni kako će naći njegovu kuću i ona otrča prečicom.

U obećano vreme ona dođe i oni se prepustiše, u savršenom skladu, najprefinjenijim ljubavnim strastima. Prodoše dani i nedelje, a niko ne posumnja u njihovu vezu.

Ali dogodi se da se jedan sveštenik, na povratku iz Indije, zadrži neko vreme u seoskom manastiru. Čim vide Pisca, on zabrinuto reče:

— Vi ste obavijeni zlokočnim isparenjima. Koga ste to sreli?

Pisac se branio da nikog nije sreo; ali, malo potom, obori ga teška bolest. Žena ga je i dalje posećivala svake večeri, donosila mu lepe plodove i okruživala ga nežnom pažnjom, kao što bi činila za obožavanog muža. Ali, iako je ležao bolestan, terala ga je da vode ljubav. On je to radio bez volje, počevši da se pita da li zaista ima posla sa ljudskim bićem. Ne nalazeći nikakav način da je se otrese, on jednog dana reče:

— Nedavno mi je jedan sveštenik rekao da su me opčinili zli duši i odmah zatim sam se razboleo. Mislim da je bio u pravu. Sutra ću ga pozvati i tražiti formulu za isterivanje demona.

Ona poblede od straha i pišćeve sumnje postadoše još jače.

Sutradan se poveri svešteniku i ovaj mu rastumači da je žena, u stvari, Lisica čije su veštine još nedovoljno poznate i da ju je zbog toga teško uhvatiti. Napisa dve magične formule i dade ih piščevom pokućaru sa sledećim uputstvom:

— Stavi pored bolesnikove postelje prazan čup. Pored otvora zalepi jednu od formula i, kada Lisica nestane u čupu, pokrij je vazom na kojoj ćeš prilepiti drugu formulu. Posle toga preostaje ti samo da je skuvaš u kotlu i ona će umreti.

Kad se vrati u kuću, pokućar uradi sve što mu beše rečeno.

Noć beše već prilično odmakla kad žena dođe Pisci. Izvadiš iz rukava zlatne narandže, ona pride postelji da bi se raspitala o stanju bolesnika, kad, odjednom, uz fijuk, bi privučena u čup. Pokućar odmah istrča iz svog skloništa, pokri otvor vazom na kojoj prilepi drugu formulu i spremi se da skuva ženu kad mu njegov gospodar, ugledavši narandže i setivši se minule ljubavi, naredi da pusti zatvorenicu. Kad vaza sa formulom bi sklonjena, ona izađe iz čupa i, sasvim onemoćala, pade na kolena pred Pisciem.

— Bila sam na putu za onaj svet, zamalo se nisam pretvorila u prah. Ti si milosrdan čovek. Kunem se da ću ti pokazati koliko sam ti zahvalna.

Rekavši to ona ode.

Ubrzo posle toga piščevo stanje se toliko pogorša da njegov pokućar ode da naruči kovčeg. Uz put sreće jednu ženu koja ga upita:

— Jeste li vi pokućar pisca Tsonga?

Kad ovaj potvrdi, ona nastavi:

— Vaš gospodar je moj rođak; saznala sam da je teško bolestan i želela bih da ga posetim, ali sam sprečena da odem do njega. Evo kesice sa lekom koji će mu pomoći. Hoćete li biti dobri da mu je predate?

Pokućar uze kesicu i vrati se svom gospodaru. Ovaj se seti da ima mnogo rođaka, ali nijednu rođaku i zaključio da je to dar od Lisice; uze lek i ubrzo zatim ozdravi. Posle desetak dana beše potpuno zdrav i, srca punog zahvalnosti, obrati se Nebu sa molbom da još jednom vidi onu koja ga je spasla.

I tako, jedne noći, dok je sam, iza zaključanih vrata, pio arak, začu kucanje u prozor. Otvori vrata i pogleda napolje: to beše Lisica. On joj radosno steže ruke, zahvali se za lekove i pozva je da uđe i popije sa njim pehar araka.

— Otkako sam otišla od tebe, reče ona, neprestano me je mučila misao kako da ti uzvratim tvoje dobročinstvo; ako ti podarim lepu suprugu, da li će to biti dovoljan znak zahvalnosti? On je upita koga ima u vidu.

— To ne smeš da znaš, odgovori ona. Sutra između sedam i devet sati izjutra idi na Južno Jezero. Kad ugledaš jednu beračicu u ogrtaču od sjajne svile, poteraj svoj čun prema njoj. Ako izgubiš njen trag, pogledaj prema nasipu. Pored njega ćeš naći lotosov cvet na kratkoj stabljici prikriven između lišća; uberi ga. Kad dođeš kući, spali stabljiku na plamenu sveće i dobićeš lepu suprugu i dug život.

Pisac pomno saslušao njena uputstva i, kad počeo da se oprašta, pokuša da je zadrži, ali ona reče:

— Posle mog poslednjeg iskustva naglo sam doživela otkrovenje Velikog Puta. Ne želim više da stičem neprijatelje prepustajući se telesnim zadovoljstvima.

I potom ode strogog izgleda.

Sledeći dobijena uputstva, Pisac ode na Južno Jezero i tamo, među rascvetalim lotosima, vide mnoštvo lepih devojaka. Jedna od njih, sa dugim pletenicama, u ogrtaču od sjajne svile, izdvojila se svojom naročitom lepotom; on brzo zavesla prema njoj, ali ona iznenada iščekznu. On onda potraži među lišćem i pronađe crveni cvet sa kratkom stabljikom; ubra ga i ponese kući. Kad stiže, ostavi ga na sto, zapali sveću i prinese stabljiku plamenu. Osvrnu se: pred njim je stajala prekrasna devojka. Obuzet radošću i strahom, on počeo da se klanja pred njom, ali ona reče:

— Glupi Pišče! Ja sam zlokobna Lisica i doneću ti nesreću! Kako on nije hteo da poveruje, ona ga upita:

— Ko te je uputio da me nađeš?

— Ja sam i sam sposoban za to, nisu mi potrebni ničiji saveti.

On je uhvati za ruke, ali ona se otrže i pade na zemlju, pretvorivši se u neobičan kamen, finih linija, visok otprilike jednu stopu.

Tsung ga položi na sto, zapali tamjan i baci se na kolena pred njim. Kad pade noć, on zaključa vrata i zatvori sve izlaze

strahujući da ona ne pobegne. U zoru to već nije bio kamen već ogrtač od tila iz kog se širio prijatan miris. On ga razvi i nađe ostatke kože, vrat i grudi lepoticke. Sakri ih u svoju postelju, leže ponovo i zagrlji ih. S večeri ustade da upali lampu i, kad se vrati postelji, tamo ležala lepoticke sa divnim pletenicama. Preplavi ga ogromna radost, ali bojeći se da će se ona ponovo pretvoriti u nešto, on, pre nego što joj priđe, kleče i uputi joj dirljivu molitvu.

— Neka je prokleta sudbina, reče ona smejući se, koja mi posla ovog frivolnog čoveka da me muči na smrt svojim nerazumnim brbljanjem.

Prestade da ga odbija, ali u toku njihovog sjedinjenja počeo da uzdiše i nekoliko puta zamolio za milost. Kako on nije obraćao pažnju na to, ona reče:

— Ako budeš uporan ponovo ću se prometnuti!

On se toliko uplašio da je odmah ostavio na miru. Od toga dana volio su se u najlepšem skladu dok su se sanduci i ormari, neznanu otkud, punili svilom i zlatom.

U društvu mlada žena nije uopšte govorila, kao da se nečeg čuvala, a Pisac je dobro pazio da ne otkrije njeno tajanstveno poreklo. Bila je noseća već oko devet meseci, kad, osetivši da joj se približava čas porođaja, uđe u muževljevu sobu, reče mu da dobro zatvori sva vrata i ne pušta nikog. Onda uze nož i preseče sebi stomak ispod pupka. Tako donese na svet sina. Onda naredi Pisci da joj svilenim zavojima poveže stomak. Već sutradan rana beše sasvim zarasla.

Prođe šest ili sedam godina. Jednog dana ona reče:

— Pošto sam ispunila sve dužnosti koje su mi u dosadašnjem postojanju poverene, moram da se oprostim od tebe.

— Kad si prvi put došla k meni, povikala on kroz plač, bio sam puki siromah. Sadašnje blagostanje dugujem jedino tebi. Kakva te surovost tera da govoriš o odlasku? Nemaš ni roditelje, ni rođake, a uz to, naš sin će rasti bez majke. Zar to nije nesreća dostojna sažaljenja?

Ona beše dirnuta.

— Svako sjedinjenje završava se rastankom; lice našeg sina predskazuje da će biti srećan. A ti sam živećeš sto godina; šta bi više hteo? Ja pripadam porodici Ho; ako tvoja ljubav prema meni potraje, uzmi ponekad moju nekadašnju odeću i zovni: »Lotose treći«, i videćeš...

Rekavši to ona se otrže iz njegovog zagrljaja i reče:

— Idem!

On je gledaše zbunjen. Ona se vinu iznad njega, on pokuša da je zadrži, ali uspe da dohvati samo njenu papuču koja se, padajući na zemlju, pretvori u lastavicu od kamena crvenijeg od cinobera i sjajnijeg od kristala. On je uze i stavi na najpočasnije mesto; zatim pronađe na dnu sanduka svileni ogrtač koji je nosila prvi put. Otada, uvek kad bi ga ophrvale setne uspomene, uzimao bi ogrtač i govorio: »Lotose treći«, i ugledao bi je nasmešenu, radosnu, onakvu kakva je bila dok su bili zajedno, ali nije progovarala ni reč.

Zabeleška jednog prijatelja:

»Cvet nema potrebe da govori, čutljivi kamen ostaje najvoljeniji.«

Ovi stihovi Lu fang-vonga kao da su pisani baš za ovu bajku.

BELEŠKA O KINESKOJ FANTASTICI

Kineska fantastika je kod nas gotovo potpuno nepoznata. U njoj ne važe »pravila igre« i motivacijski sistemi koji važe u našoj, evropskoj fantastici. Granice između sna i jave, između stvarnosti i fikcije, između normalnih ljudi i priča znatno su fluidnije nego na Zapadu. Fantastični svet je ponekad tako prirodno inkorporiran u realni, objektivni svet da ih je prosto nemoguće razdvojiti.

Rože Kajoa, sastavljač čuvene antologije svetske fantastike (odakle su ove priče preuzete), kaže da kineska i japanska fantastika unose znatne zabave u precizno određivanje granica fantastičnog. Aveti iz kineskih priča, veli on, doimaju se kao deo fantastičnog sveta, dok su naši evropski đavoli i džinovi, bića isto toliko natprirodna »deo obične žudesnosti«.

BELEŠKA O PISCIMA

KAN PAO je autor zbirke pripovedaka **U potrazi za bogovima**. Za ovu pripovetku inspirisao se jednom starijom verzijom istog događaja čiji je akter, prema predanju, bio ministar imperatora Tsin še-huang-tia.

PU SONG-LING je autor velike zbirke fantastičnih pripovedaka i bajki **Liao čaj žih i (Čudesne priče iz Liaoovog Kabineta)** koje je sa velikom strašću skupljao ili dobijao od prijatelja iz svih krajeva Imperije. I pored autorovih prerada, priče su zadržale atmosferu i boju kineskog folklor.

Prevela sa francuskog
MARIJA IKONOMOVA-STANISAVLJEVIĆ